

# EN DUS BESTAAT GOD

## DE BESTE ARGUMENTEN

Emanuel Rutten  
Jeroen de Ridder



Buijten & Schipperheijn *Motief* - Amsterdam

**Colofon**

© 2015 Buijten & Schipperheijn *Motief*

Omslagontwerp: Kunny van der Ploeg, Berlijn

Foto's: 18, 67, 71, 81, 92, 137, 141 – Wiki Commons, 22 – Steven Salt, 27 – Marktplaats, 31, 44, 49, 95, 111, 128, 134 – Youtube, 39, 55, 58, 79, 118, 147 – onbekend, 86 – Peter Tuffy, 101 – ABC tv, 105 – David Saul, 125 – Fayez Nureldine, 154 – Michael Persinger.

De foto's zijn rechtevrij of de rechten ervan zijn afgedragen. Mocht u onverhoopt toch menen enige rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken we u contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978-90-5881-745-7

# Inhoud

<i>Inleiding</i> Waarom Gods bestaan beargumenteren?	7
1 <i>Bestaan is niet gratis</i> Het Leibniziaans argument	17
2 <i>Het begin van alles</i> Het kosmologisch argument	30
3 <i>Op de rand van een scheermes</i> Het fine-tuning argument	49
4 <i>De oorsprong van de orde</i> Het argument vanuit natuurwetten	66
5 <i>Een definitiekwestie</i> Het ontologisch argument	85
6 <i>Wat niemand kan weten</i> Het modaal-epistemisch argument	104
7 <i>Harde feiten</i> Het morele argument	120
8 <i>God zien</i> Het argument vanuit religieuze ervaring	139
Woord van dank	159
Over de auteurs	160



# Inleiding

## ***Waarom Gods bestaan beargumenteren?***

Emanuel Rutten & Jeroen de Ridder

Je hebt van die situaties waarin je je niet op je plek voelt. Als vegetariër bij de jaarlijkse barbecue, als organist bij een hardrockconcert. Of, zoals Acda & De Munnik zongen, als schoenmaker bij de verkeerde leest, gangmaker op het verkeerde feest. Zelf denk je dat er niks met je aan de hand is, maar iedereen om je heen lijkt daar anders over te denken.

Dat idee krijg je ook wel eens als je in God gelooft. Als je misschien 's zondags naar de kerk gaat, lukt het nog wel, maar als je op school bent, met collega's praat, een biertje drinkt na het sporten of een (al dan niet vegetarische) hamburger eet bij de buurtbarbecue, dan voel je je een vreemde. Opeens lijkt bijna niemand te geloven. Sterker nog, iedereen verbaast zich erover dat er überhaupt nog mensen zijn die in God geloven, want... Omcirkel maar wat van toepassing is: dat gelooft toch geen weldenkend mens meer; de kerken lopen helemaal leeg door al die misbruischandalen; je kunt toch wel zelf bepalen wat je doet, daar heb je geen God voor nodig; je kunt toch niet meer echt in zo'n oude man op een wolk geloven als je ook iPhones en computers gebruikt; de wetenschap heeft allang aangetoond dat God niet bestaat; er is helemaal geen bewijs voor het bestaan van God; God is alleen maar een wensdroom van mensen die het leven niet aankunnen; kijk eens naar al die ellende in de wereld; als God er zou zijn, had hij maar meer moeten laten merken dat hij er is, en ga zo maar door.

Zo is er een hele verzameling clichés die je over je uitgestort kunt krijgen als het over het bestaan van God gaat. Tot voor een eeuw geleden was het in Nederland nog tamelijk vanzelfsprekend om in God te geloven, tegenwoordig is het omgekeerd. Niet in God geloven is de basispositie voor de meeste mensen. Niet dat iedereen daar nu zulke doordachte redenen voor heeft, maar niet-geloven zit gewoon in de lucht. Het hoort bij de tijdgeest. Het spreekt vanzelf. Je hoeft het niet uit te leggen.

Dat zorgt ervoor dat wel in God geloven een beetje raar is. Daarmee komen we bij de bedoeling van dit boek. Wij denken namelijk dat

geloven in God helemaal niet zo vreemd is. Integendeel. Er zijn juist uitstekende argumenten om te denken dat God bestaat. Die argumenten zijn niet achterhaald door wetenschap of technologie en ook niet vergezocht. Sterker nog, ze gaan uit van zaken die voor veel mensen bekend zijn en vanzelf spreken en komen dan via een aantal logische stappen uit bij de conclusie dat God bestaat. In dit boek geven we acht van zulke argumenten, in elk hoofdstuk één.

## Argumenten, onderbuikgevoelens en bewijzen

Met argumenten is het raar gesteld. Aan de ene kant heb je mensen die elke bewering in de naam van wetenschap voor zoete koek slikken. Als wetenschappers het zeggen, moet het wel een oersterk argument zijn. Zelfs als iets alleen maar de schijn van een wetenschappelijk argument heeft, dan gaat hun verstand op nul en geloven ze het direct. Pepernoten zouden kankerverwekkend zijn? Nooit meer eten, ook al geldt dit pas als je meer dan een kilo per dag eet. Een hersenonderzoeker schrijft in een boek dat wij ons brein zijn en dat de vrije wil niet bestaat? Prima, dan zijn we blijkbaar allemaal willoze grijze massa's. Dat je alledaagse ervaring en gezonde verstand het tegendeel suggereren, maakt opeens niet meer uit.

Aan de andere kant heb je ook mensen die zonder enige schroom zelfs de beste argumenten aan de kant schuiven. Ze 'hebben er niks mee'. Redeneringen zijn niet zo hun ding, zeg maar, je weet wel. Het voelt gewoon niet goed. Zulke mensen kun je nog zulke sterke argumenten geven, als ze niet aansluiten op hun onderbuikgevoelens trekken ze zich er niks van aan. Zegt de meerderheid van de wetenschappelijke experts dat vaccinaties veilig zijn? Misschien is het waar voor jou, maar niet voor mij. Talloze studies die het verband tussen roken en kanker hebben aangetoond? Nou, mijn oom heeft z'n hele leven gerookt en is 96 geworden, dus het zal wel los lopen.

Allebei deze houdingen zijn problematisch. Niet alles wat zich als argument aandient, is dat ook echt – laat staan dat het een *goed* argument is. Maar als er een sterk argument is, moet je dat als weldenkend mens wel serieus nemen. Om te zien wat argumenten wel en niet kunnen, helpt het om er een realistisch beeld van te hebben. Een argument begint met een of meer aannames die tamelijk onschuldig en vrij breed geaccepteerd zijn, of die anders onderbouwd kunnen worden met

verdere argumenten. Vanuit die aannames kom je dan, via een of meer redeneerstappen, uit bij een conclusie. De conclusie gaat verder dan de aannames gingen; met een argument breid je je kennis uit.

Een *goed* argument begint met ware aannames, of tenminste aannames waarvan het behoorlijk plausibel is dat ze waar zijn. Vervolgens zijn de redeneerstappen van een goed argument dwingend: je kunt er niet of moeilijk onderuit. De kracht van argumenten is dus dat ze je duidelijk maken wat je zou moeten geloven, gegeven dat je andere dingen al gelooft.

In het ideale geval is het zelfs zo dat als je de aannames eenmaal hebt aanvaard, je de conclusie wel *moet* accepteren omdat die er logisch uit volgt. Als je bijvoorbeeld gelooft dat Anna langer is dan Bea en Bea langer dan Corrie, dan *moet* je ook geloven dat Anna langer is dan Corrie. Gegeven je twee aannames kan dat niet anders. Niet alle argumenten hebben zo'n sterk dwingende logica: soms is het meer zo dat de aannames de conclusie zeer waarschijnlijk maken. De vingerafdrukken van de butler zitten op het moordwapen, de beelden van de beveiligingscamera laten zien dat hij om middernacht uit de kamer sluipt waar de moord is gepleegd, de volgende dag is hij nergens meer te vinden, hij had al lange tijd ruzie met het slachtoffer, enz. Hier is de conclusie dat de butler heeft het gedaan zeer waarschijnlijk, ook al is er nog een kleine kans dat het anders zit. Hiermee weet je ook direct wat een argument slecht kan maken. Dat kunnen onware of slecht onderbouwde aannames zijn of redeneerstappen die rammelen. Om een argument aan te vallen, moet je dus laten zien dat er iets mis is met de aannames of dat de conclusie helemaal niet zo dwingend volgt uit die aannames.

De argumenten in dit boek zijn volgens ons goede argumenten. Ze starten vanuit aannames die voor veel mensen acceptabel zijn – ongeacht of ze gelovig zijn of niet – en komen dan via een of meer stappen bij de conclusie uit dat God bestaat. Bij sommige argumenten volgt de conclusie strikt logisch uit de aannames, bij andere maken de aannames de conclusie erg waarschijnlijk.

Het is belangrijk om het verschil in de gaten te houden tussen een *argument* en een *bewijs*. Buiten de wiskunde heb je nauwelijks echte bewijzen. De argumenten die we hier geven, laten zien dat het zeer redelijk is om te geloven dat God bestaat. Maar een keihard bewijs en absolute zekerheid? Dat kan geen filosofisch argument je geven. En dat is ook niet erg. Gezonde twijfel past bij geloof in God. Argumenten geven

ons uitstekende *redenen* om te geloven, maar het blijven wel redenen om te *geloven*. Wat de argumenten voor het bestaan van God volgens ons vooral laten zien, is dat geloof in God rationeel gezien volkomen gelegitimeerd is, ja zelfs de meest redelijke positie betreft. Daar gaat het ons hier om.

### Waarom argumenten?

Dit mag allemaal zo zijn, maar waarom zou je eigenlijk argumenten geven voor het bestaan van God? Waar is dat goed voor? Ze zijn in elk geval *niet* nodig om intellectueel verantwoord in God te geloven. Om als gelovige bij de tijd te zijn in onze moderne wetenschappelijke cultuur hoef je niet per se eerst een rijtje argumenten voor God te kunnen geven. Net zoals de bekende Amerikaanse filosoof Alvin Plantinga, denken wij dat geloof in God ook prima een *basisovertuiging* kan zijn: een overtuiging die niet gebaseerd is op andere overtuigingen en argumenten en waar je verder ook geen onderbouwing voor hoeft te geven. Ongeveer net zoals je gelooft in het bestaan van de struik die je voor je raam ziet staan, in de waarheid van  $5 + 7 = 12$ , of in de betrouwbaarheid van je redeneervermogen. Ook die dingen geloof je niet omdat je er sterke argumenten voor hebt, maar gewoon omdat het overtuigingen zijn die je kenvermogens – je zintuigen, je verstand, enzovoort – automatisch genereren, als je tenminste in de juiste omstandigheden bent en die vermogens normaal functioneren. Het is volstrekt redelijk om zulke overtuigingen te vertrouwen, zo lang je geen goede redenen hebt om eraan te gaan twifelen. Zo kan het ook werken met geloof in God: in bepaalde omstandigheden is dat het resultaat van goed functionerende kenvermogens. Zolang je geen sterke redenen hebt om daaraan te twifelen, is het rationeel gezien helemaal in orde om in God te geloven.

Wat hebben we dan wel aan argumenten? Waarom zou je er kennis van nemen? Ze kunnen allerlei oneigenlijke intellectuele blokkades voor het geloof in God wegnemen, of in elk geval bijdragen aan een intellectueel klimaat waarin mensen Godsgeloof weer als een normale, redelijke optie zien, in plaats van het bij voorbaat ondoordacht af te serveren als irrationeel en onzinnig. En dit is in onze tijd van belang, vooral in het sterk seculiere West-Europa. Het is tragisch dat veel mensen hun geloof in God verliezen of het al op voorhand afwijzen omdat ze ten onrechte denken dat het intellectueel onhoudbaar is.